

Dichter op Hofwijck 2017

1^e, 2^e en 3^e prijs & de Publieksprijs

Dichter op Hofwijck werd dit jaar voor de vijfde keer georganiseerd. Het evenement trekt ieder jaar weer meer dichters. Ontving de jury bij de eerste editie vooral inzendingen uit Voorburg, Leidschendam en de regio, inmiddels heeft de wedstrijd een landelijk bereik. En daarbuiten, want ook dichters uit Vlaanderen gingen mee.

De jury van Dichter op Hofwijck 2017 was als volgt samengesteld

- Ad Leerintveld, voorzitter van de Vereniging Hofwijck
- Frans Blom, specialist op het gebied van Constantijn Huygens en de Gouden Eeuw, werkzaam bij de UvA
- Arno Kuiper, Collectiespecialist Nederlandse taal- en letterkunde bij de Koninklijke Bibliotheek, Den Haag
- Wilma der Weduwe, vrijwilliger bij Huygens' Hofwijck en vijf jaar geleden bedenker van het evenement
- De heer K. Tigelaar, burgemeester van Leidschendam-Voorburg (gastjurylid)

De jury heeft de volgende gedichten verkozen voor de 1^e, 2^e en 3^e prijs.

1^e prijs

Laurens Hoevenaren

Karel had een hoestje

Ze hadden het geweldig voor elkaar:
drie kinderen, een hond, een villa, dik tapijt
waarin familiewapens strak geweven
een sjiek verleden suggereerden.

‘Het heerst,’ was alles wat de juffrouw zei
toen Karel hoestte en dat het over ging,
‘ik ben ook zelf maar net hersteld.’
Dus lag het kind stil in zijn bed,
met Bobbie aan zijn zij
en het herstelde niet.

De dokter kwam, keek somber,
gaf advies en pillen, maar
helpen deed het niet behalve dan
de troost dat ook zijn kinderen
leden aan de griep. Zij hadden ook nog koorts
en Karel niet. Hij mocht maar dankbaar zijn
en wat een lieve hond. ‘’t Is Bobbie en mijn beste vriend,’
zei Karel zacht.

Hij moest naar ’t ziekenhuis voor onderzoek,
kreeg prikjes hier en daar
en tekeningen van de klas, ballonnen
en een cliniclown. Die stonk verschrikkelijk uit zijn mond
wanneer hij lachte zodat Karel overgaf.

De uitslag kwam, een vrouw met bruine ogen
zei: ‘Er is niks ernstigs aan de hand. Een huismijtallergie
en hondenhaar, meer is het niet. Dus u moet laminaat
en tweemaal daags met sop de vloeren boenen.’

De foto van de hond was snel gemaakt,
‘Zo blijft hij altijd bij je,’ zei moeder opgewekt.
‘’t Is beter zo,’ vervolgde ze en lachte naar de directeur
van ’t jongensinternaat,
‘hij is te ziek om thuis te blijven.’

Juryrapport 1^e prijs

Het gedicht “Karel had een hoestje” begint onschuldig. De eerste strofe beschrijft een sjeke familie die het “geweldig voor elkaar” had: een villa, drie kinderen, een hond en dik tapijt met familiewapen. Vervolgens wordt de lezer per strofe deelgenoot van een zich voltrekkend drama. Dit drama wordt niet van a tot z verteld, maar via miniatuurtjes, korte beschrijvingen van momenten in het verhaal met veel directe rede. De dichter geeft korte impressies van het verloop. De eerste geeft aan dat Karel niet naar school kan. Hij heeft kennelijk griep en blijft in bed met Bobbie de hond naast hem. De volgende impressie laat zien dat Karel niet beter wordt. De dokter komt er zelfs bij. Die kan helaas weinig doen. Zijn advies en pillen helpen niet. Karel wordt niet beter en heeft koorts, zijn stem klinkt zacht. De hond Bobbie “zijn beste vriend” ligt naast hem. Dit wordt een treurige geschiedenis.

In de volgende fase zijn we in het ziekenhuis: tekeningen van de klas, ballonnen en een cliniclown van wiens vieze adem Karel braken moet. De ziekte van Karel valt mee, zegt een vrouw met bruine ogen: een allergie voor huismijt en hondenhaar. De ziektegeschiedenis zou in de volgende scène – tegen de verwachting in - een happy end kunt krijgen. Dat wordt door de “bruine ogen” van de vrouw die de positieve uitslag komt brengen ook gesuggereerd. (Bobbie de hond moet ook zulke ogen hebben gehad.) Maar niets is minder waar; er volgt een slotstrofe die het drama een onverwachte wending geeft. Karel wordt in een internaat geplaatst met een foto van de hond. Volgens zijn moeder hij “te ziek om thuis te blijven”.

Deze leugen van de moeder die alles zo goed voor elkaar heeft in haar sjeke huis met dat dikke tapijt, komt hard aan. Voor haar zoontje wil ze kennelijk dit tapijt niet verruilen voor laminaat en ze wil ook vast niet tweemaal daags de vloeren boenen. Ze laat liever haar kind dan haar hond gaan.

Met dit gedicht plaats de dichter zich in de traditie van de levensliederen van zangers als Louis Davids waarin de sentimenten uit de onderklasse van de maatschappij weergaloos worden bezongen, bijvoorbeeld in “Het hondje van Dirkie”. Het verrassende van “Karel had een hoestje” zit hem er juist in dat de liefde van Karel voor het hondje Bobbie in een sjeke villa hemzelf fataal wordt. En daarmee wordt dit gedicht onverwacht kritisch op mensen die het “geweldig voor elkaar” hadden.

In dit gedicht is sprake van galgenhumor, letterlijk ook 'sick humour', met cliniclown en al. De dichter van "Karel had een hoestje" speelt met eenvoudige middelen in een mooi parlando, een geraffineerd spel met de verwachting van de lezer. De elkaar opvolgende scènes brengen de lezer naar een onverwacht slot. Pas aan het einde blijkt het dikke tapijt met de familiewapens uit de eerste strofe te contrasteren met het laminaat uit de voorlaatste.

Ad Leerintveld
Voorzitter van de jury
Huygens' Hofwijck, 26 januari 2017

2e prijs

Monica Boschman

Alsof

We begonnen met een steen.
Laat maar zien hoe die zich voelt
word hard en overtuig ons.
Speel nu de wind, de zon, de maan
doe in elk geval alsof.

Bij het examen speelde ik
een ei, ik had me uitgebreid
verdiept in herkomst en structuur
in wit en geel, in kalk en in gekakel.

Daar zat ik in de yogahouding
van mijn moeder, een panty
van mijn zus. Zo stolde ik
tot een kookwekker mij redde.
Ik fluisterde: eet smakelijk.

Gepeld en gehakt
door leden van de commissie
kreeg ik mijn diploma
en mijn leven terug.

Juryrapport 2^e prijs

Dit gedicht roept de grote aversie op die de ik-figuur (een vrouw) blijkt te hebben tegen de toneelschool. De opdracht om dramatisch een steen, de wind, de zon of de maan uit te beelden, wordt op een humoristische manier belachelijk gemaakt. De ik heeft niets met het zweverige gedoe om anderen (de docenten?) te overtuigen van de gevoelens van een steen en hard te worden. Toch doet ze examen en speelt een ei. Ze heeft zich “uitgebreid verdiept in herkomst en structuur in wit en geel, in kalk en in gekakel”. In de van haar moeder afgekeken yogahouding en een geleende panty van haar zus stolt ze als een ei dat gekookt wordt. En dan redt “een kookwekker” haar.

Het woord “kookwekker” verbindt op een mooie onverwachte manier de twee werelden met elkaar waarin deze ik-figuur zich bevindt. Er is natuurlijk de wekker die aangeeft dat het ei genoeg gekookt is. Als ei is zij dus toch gestold, hard geworden. Dit is een mooie verwijzing naar de opdracht uit de eerste strofe om hard als een steen te worden. Het ei kan gegeten worden. “Eet smakelijk”, fluistert zij, de examenkandidaat. Het is gelukt. Tegelijk is de kookwekker het signaal dat het maar een examen is en dat de tijd verstreken is. De ik-figuur is dan wel door de examencommissie gepeld en gehakt als een eitje, maar heeft toch haar leven terug gekregen en het diploma.

De jury vond dit gedicht van vier strofen met afwisselend vijf en vier regels charmant en venijnig. In een mooi ritme, de herhaling van het lidwoord de in de derde regel (“de wind, de zon, de maan”), alliteratie in 9 (“kalk en gekakel”) verwoordt de dichter de vlijmscherpe kritiek op verplichte dramatische expressie van de academie. Vermeldenswaard is nog dat de jury lang heeft gepraat over het ook tot de longlist doorgedrongen gedicht “Uit elkaar” dat van dezelfde dichter afkomstig blijkt te zijn.

Ad Leerintveld

Voorzitter van de jury

Huygens’ Hofwijck, 26 januari 2017

3e prijs

Alexander Franken

Scheveningen

God reed op zijn scooter
zomaar ergens heen
Hij had een eeuwigheid de tijd
en de wind die had hij mee

Dag 2
Plots moest Hij urineren
wat God vol overgave deed
toen Hij uitgewaterd was
was God omringd door zee

Dag 3
Na een tijdje dobberen
wou God wel graag aan land
dus Hij verhief vanuit het niets
het Scheveningse strand

Dag 4
Het strand was woest en ledig
daarbuiten onverhard
om weer te kunnen scooteren
schiep God de boulevard

Dag 5
Nog was Zijn schepping niet compleet
maar wat mankeerde er dan an?!
na heel lang wachten op Zijn pils
wist God: de Scheveningse man

Dag 6
De man was woest en ledig
en uitgesproken rauw
om hem wat in te dammen
schiep God de Scheveningse vrouw

Tot slot sprak God tot beiden:
Ga heen en plant je voort
en daarna scheurde Hij er
op zijn scooter snel vandoor

Juryrapport 3^e prijs

“Scheveningen” is een verrassend en humoristisch gedicht. De dichter combineert de hoge cultuur van boek Genesis uit de Bijbel met de lage van scooters, urineren en pils tot een absurd eigen verhaal over de schepping van het strand en de boulevard van Scheveningen en de Scheveningse man en vrouw. Komisch is het natuurlijk dat God na lang wachten op Zijn pils de Scheveningse man scheidt, alsof pils serveren het hoogste doel in het leven is en het enige dat een Scheveningse man doet.

Het gedicht zit goed in elkaar. Zeven strofen herinneren aan de zes dagen van de schepping. De eerste strofe beschrijft God op zijn scooter met een eeuwigheid aan tijd. En hierna volgen vijf strofes van dag 2 tot en met dag 6. Op dag 2 wordt de zee geschapen, op dag 3 het Scheveningse strand, op dag 4 de boulevard, dag 5 de man en dag 6 de vrouw. De zevende dag rust God niet maar scheurt hij er op zijn scooter snel vandoor nadat hij tot de Scheveningse man en vrouw gesproken heeft: “Ga heen en plant je voort”.

Elke tweede en vierde regel rijmt op elkaar. Soms is dit rijm komisch ogenrijm: onverhard – boulevard. Er zit herhaling in het gedicht: “woest en ledig” is het strand op dag 4 en de man in dag 6, ook dat werkt humoristisch, juist ook doordat deze woorden een Bijbels connotatie hebben.

Het absurde van dit gedicht roept bij de jury herinneringen op aan het verhaal “Brommer op zee” van Maarten Biesheuvel. Mooi toch, om in zo’n traditie te staan?

Ad Leerintveld
Voorzitter van de jury
Huygens’ Hofwijck, 26 januari 2017

Publieksprijs

Freek Boon

Geen humorist

Niet iedereen
kent zijn beroep,
dus als hij zegt, hij is
een humanist,
dan wordt dat weleens
fout verstaan.

Zo vroeg hem eens
een jongeman:
Wat zegt u nou...?
Bent u
een humorist?

Waarop zijn antwoord
kalmpjes was:
Nou nee, dat niet echt.
Maar ik hoop dat ik
wel iets daarvan heb.